

PROFIL TERAS PERTUBUHAN SUKARELA BELIA DI MALAYSIA

SITI RABA'AH HAMZAH, TURIMAN SUANDI & AZIMI HAMZAH

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk menentukan matlamat keterlibatan dalam kerja sukarela ke arah membina profil teras pertubuhan sukarela di Malaysia. Umumnya, pertubuhan sukarela di Malaysia bebas dalam menentukan objektif, matlamat serta tujuan pertubuhan masing-masing. Namun begitu, kesukaran dalam menentukan tujuan pertubuhan sukarela mengikut bidang keutamaan dan juga matlamat sebenar pertubuhan ketika kerja sukarela dijalankan tidak dapat ditentukan dengan tepat. Artikel ini membincangkan secara kritikal profil teras pertubuhan sukarela dengan menggunakan kajian kualitatif melalui pemerhatian turut serta dan temu bual berfokus terhadap 19 ahli jawatankuasa daripada empat buah pertubuhan sukarela di Malaysia. Kajian ini mendapati terdapat enam profil teras kepada pemilihan serta penglibatan aktif sukarelawan dalam menentukan matlamat serta objektif pertubuhan sukarela yang dianggotai oleh mereka: khidmat komuniti; altruisma; kecenderungan menderma; amalan nilai murni; perjuangan sejagat; dan pembangunan sendiri. Kajian ini juga mendapati bahawa khidmat komuniti dan amalan nilai murni merupakan prediktor yang paling utama dalam menentukan seseorang untuk terlibat dalam pertubuhan sukarela.

Kata Kunci: Sukarelawan, Kerja Sukarela, Pertubuhan Sukarela, Profil Teras.

ABSTRACT

This study aims to determine the goal of involving voluntary work towards developing a pillar profile of voluntary associations in Malaysia. Generally, voluntary associations in Malaysia are free to determine their goals, objectives and purposes of each association. However, the difficulties in determining the objectives by the voluntary associations in accordance to their association during the voluntary work could not be determined with precision. This article is intended to critically discuss volunteer association pillar profiles by using qualitative research through participant observation and focus group interviews on 19 members of the committee of four voluntary associations in Malaysia. The study found that there are six core pillars profile on the selection and active participation of volunteers in determining the goals, objectives and purposes of the voluntary association. These include community service; altruism; propensity to donate; practice moral values; activism; and personality development. The study also found that community services and the practice of moral values is the most important predictor in determining a person to engage in voluntary associations.

Keywords: Volunteers, Volunteers Work, Volunteer Association, Pillar Profile

PENGENALAN

Pertubuhan sukarela di Malaysia memainkan peranan yang sangat penting dalam usaha membantu masyarakat yang memerlukan dalam pelbagai jenis perkhidmatan terutama kebajikan. Sungguhpun kerajaan turut sama dalam memberikan sokongan terhadap aktiviti serta program kesukarelawan, namun pertubuhan sukarela terus berkembang selari dengan keperluan negara dalam hal berkaitan dengan pembangunan individu, kumpulan serta masyarakat amnya. Perkembangan pertubuhan sukarela ini dapat disaksikan dengan kehadiran dan keahlian sukarelawan serta sikap kesukarelawan yang wujud dalam kalangan rakyat di Malaysia.

Di Malaysia kerja sukarela melalui pertubuhan telah bermula sejak penubuhan pertubuhan dalam komuniti seperti Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung (JKKK), kelab penduduk setempat, dan juga pertubuhan mengikut bangsa dan agama. Berdasarkan sejarah, penubuhan pertubuhan sukarela di Malaysia telah wujud seawal tahun 1900an. Sebagai contoh, Young Men's Christian Workers Association (YMCA) ditubuhkan pada tahun 1905 semasa zaman pemerintahan Inggeris yang memberikan khidmat sukarela berkaitan dengan hal keagamaan Kristian. Seterusnya, pada tahun 1914, lahir pula Young Women's Christian Association (YWCA) yang merupakan rentetan kepada penubuhan YMCA. Pergerakan pertubuhan ini terus diserapkan ke sekolah-sekolah aliran Inggeris yang ada dengan mudah kerana kebanyakan sekolah Inggeris pada ketika itu ditubuhkan berasaskan aliran agama Kristian. Ekoran daripada perkembangan ini, kaum India dan Cina juga turut menubuhkan dan menganggotai YMCA masing-masing sekitar tahun 1927. Kebanyakan aktiviti dan program mereka disusun bagi memenuhi keperluan ahli seperti aktiviti keagamaan, sukan, pendidikan, kelas rumah tangga, tarian, muzik dan bantuan kepada masyarakat tempatan (Hussain Mohamed, 1986).

Perkembangan pertubuhan sukarela lain juga kemudiannya dilanjutkan ke sekolah-sekolah terutamanya aliran Inggeris dengan menubuhkan pertubuhan beruniform yang bertujuan untuk membentuk disiplin serta tingkah laku yang baik dan positif dalam kalangan pelajar. Terdapat dua buah pertubuhan yang ditubuhkan untuk tujuan tersebut iaitu Saint John Ambulance yang ditubuhkan pada tahun 1908 dan juga Pasukan Pengakap pada tahun 1910. Seterusnya pertubuhan Pandu Puteri ditubuhkan khusus bagi pelajar perempuan pada tahun 1917 dengan tujuan menyediakan khidmat sosial di samping menerapkan disiplin serta semangat berdikari dalam kalangan pelajar.

Perkembangan yang menggalakkan ini terus berlaku apabila Malaysian Association of Youth Clubs (MAYC) atau dalam bahasa Melayunya Persatuan Kelab Belia Malaysia telah ditubuhkan pada tahun 1954. Objektif penubuhannya adalah untuk memberikan khidmat sukarela kepada belia terutamanya belia luar bandar dengan menggemblengkan sumber tenaga belia bagi tujuan pembangunan negara di samping membantu dalam menghadapi hasutan pihak komunis dan orang

yang berkepentingan. Dalam masa 10 tahun, iaitu dari tahun 1954 hingga 1964, sebanyak 348 buah pertubuhan yang telah bernaung di bawah MAYC (Hussain Mohamed, 1986). Menurut Douglas (1972), sekitar tahun 1969 terdapat lebih 10,099 buah pertubuhan sukarela yang beroperasi dan berdaftar di seluruh Semenanjung Malaysia dan sebahagian besar adalah pertubuhan sukarela yang mewakili pelbagai kaum.

Pergerakan pertubuhan sukarela semakin berkembang selepas kemerdekaan dan memberikan anjakan yang lebih tertumpu kepada cabaran untuk membangunkan negara. Sehingga kini, peranan pertubuhan sukarela telah berkembang sejajar dengan keperluan rakyat semasa dengan perkhidmatan yang bercorak pembangunan secara menyeluruh. Selain tujuan utama untuk membantu, mereka juga memberikan bimbingan, nasihat, panduan dan peluang untuk bersaing dalam mendapatkan pelbagai kemudahan dan sumber yang berkaitan untuk mempertingkatkan kesejahteraan dalam kehidupan rakyat amnya.

Walau bagaimanapun, perkembangan pertubuhan sukarela turut berhadapan dengan pelbagai permasalahan. Kekurangan pengetahuan dalam pengurusan pentadbiran serta kemahiran teknikal dalam kalangan anggota pengurusan telah menjejaskan perjalanan sesebuah pertubuhan sukarela. Selain itu, pertubuhan sukarela juga menghadapi masalah kurangnya bilangan sukarelawan untuk berkhidmat dengan ikhlas yang mengakibatkan aktiviti sukarela yang dijalankan kurang cekap dan berkesan. Seterusnya sumber kewangan yang tidak mencukupi dan kesukaran mendapatkan penderma bagi sesetengah pertubuhan juga turut membataskan perkhidmatan pertubuhan ini. Oleh yang demikian, artikel ini bertujuan untuk membincangkan profil pertubuhan sukarela yang aktif di Malaysia. Artikel ini adalah berdasarkan kajian yang menggunakan pendekatan kualitatif bagi membentuk profil pertubuhan sukarela melalui temu bual berfokus dengan melibatkan anggota serta pemimpin yang aktif dalam menentukan peranan dan tanggungjawab pertubuhan mereka. Artikel ini diharapkan dapat menjawab persoalan mengenai bidang keutamaan dalam menentukan perkhidmatan pertubuhan sukarela yang tepat serta berkesan.

SOROTAN LITERATUR

Kajian mengenai sukarelawan dan profil pertubuhan sukarela di luar negara memang telah banyak dijalankan. Kebanyakan kajian tersebut adalah berdasarkan tiga teori utama iaitu teori peranan (Parsons, 1942; Belansky & Boggiano 1994; Eagly & Crowley 1986) teori ekologi manusia (Bronfenbrenner, 1979) dan teori nilai (Schwartz, 2012) yang digunakan dalam menentukan tujuan, matlamat, serta objektif pertubuhan sukarela mengikut bidang keutamaan ketika kerja sukarela dijalankan. Teori peranan yang diperkenalkan oleh Parsons (1942) dan George (1990) menjelaskan bahawa seseorang individu menerima pakai pelbagai peranan yang dijalankan setiap hari apabila berhadapan dengan masyarakat. Hampir kesemua faktor psikososial tersebut akan terus menjadi sebatian dengan diri

seseorang dan akan bercantum untuk membentuk tingkah laku. Seterusnya, teori peranan juga menerangkan bahawa hasil peranan dan tingkah laku tersebut akan menentukan pilihan terbaik dan juga terpenting bagi seorang sukarelawan. Teori ini juga menegaskan bahawa peranan sukarelawan akan sentiasa berterusan dan semakin mantap berdasarkan perubahan masa dan keadaan persekitaran. Sebagai contoh, peranan seseorang individu seperti ibu atau bapa di rumah telah tersemat sebagai ketua dan pemimpin yang akan memastikan urusan serta pentadbiran dalam keluarga berjalan lancar telah mendorong mereka untuk menjadi sukarelawan dengan membawa bersama peranan yang telah sedia ada di dalam keluarga. Begitu juga dengan peranan seorang guru atau mana-mana individu, di mana kerjaya masing-masing akan dapat disesuaikan dalam aktiviti sukarela mengikut pertubuhan sukarela yang tertentu (Reed & Selbee, 2000). Kepelbagaian peranan yang dijalankan oleh orang dewasa dalam mengharungi kehidupan seharian boleh membantu aktiviti sukarela di sepanjang aktiviti atau sesebuah program sukarela yang dilaksanakan (Greenfield & Marks, 2004). Semakin banyak kepelbagaian peranan sukarelawan yang terdapat dalam sesebuah pertubuhan sukarela, semakin mudah dan terancang perjalanan pertubuhan tersebut.

Selain teori peranan, teori ekologi manusia juga mencadangkan tingkah laku seseorang individu amat dipengaruhi oleh sumber di sekeliling individu tersebut iaitu ibu bapa, rakan sebaya, sekolah dan kejiwaan (Bronfenbrenner, 1989). Kesemua agen perubahan sosial ini akan mempengaruhi seseorang individu untuk aktif dalam aktiviti bersama masyarakat. Aktiviti serta program kesukarelawanan adalah yang paling berkesan untuk melibatkan seseorang individu bekerja bersama masyarakat (Azizan, 2013). Setiap sukarelawan sanggup membantu masyarakat yang memerlukan terutamanya keperluan asas seperti saranan Maslow (1970) iaitu makanan dan infrastruktur seperti tempat tinggal.

Teori dan konsep nilai yang diketengahkan oleh Schwartz (2012) juga mengaitkan nilai-nilai murni iaitu sifat belas ihsan serta murah hati sebagai dua nilai penting yang merujuk kepada kesedaran dan berbuat kebajikan kepada masyarakat. Nilai ini dipercayai telah menjadi nadi kepada kebanyakan pertubuhan sukarela untuk bergerak aktif dalam menghulurkan bantuan kepada masyarakat. Kajian terdahulu juga menunjukkan nilai yang kedua iaitu murah hati dapat meningkatkan perasaan simpati serta perasaan ingin tahu yang mendorong sukarelawan kepada penglibatan secara mapan dan berkesinambungan dalam melaksanakan kerja sukarela (Briggs, Peterson & Gregory, 2010). Schwartz juga mencadangkan nilai kesejagatan (universal) merupakan unsur yang penting untuk diamalkan dalam aktiviti serta program sukarela. Nilai kesejagatan dalam kesukarelawanan mampu mendorong seseorang sukarelawan untuk menghargai dan melindungi kebajikan individu, kumpulan dan masyarakat keseluruhannya. Nilai ini amat dituntut dalam melaksanakan aktiviti dan juga semua program sukarela.

METODOLOGI

Artikel ini adalah berdasarkan kajian yang menggunakan kaedah kualitatif dengan menggunakan pemerhatian turut serta dan temu bual fokus berkumpulan yang melibatkan 16 orang informan kajian yang terdiri daripada sukarelawan daripada empat buah pertubuhan sukarela di Malaysia. Kaedah kualitatif diterima pakai bagi mendapatkan maklumat secara terperinci dan tepat terutamanya apabila pertemuan dengan informan sewaktu pengumpulan data adalah singkat dan terbatas bagi memperoleh data yang lebih fokus dan jelas (Creswell, 1998). Pemilihan informan kajian dilakukan melalui proses persampelan purposif di mana penyelidik telah memilih sukarelawan daripada kalangan ahli jawatankuasa dalam pertubuhan sukarela. Penyelidik berpendapat maklumat yang diberikan oleh pemimpin sebagai informan dalam kajian ini lebih jelas dan tepat memandangkan informan tersebut adalah pemimpin yang penting dan utama dalam pertubuhan serta ahli yang aktif terlibat dengan kerja sukarela.

Kriteria pemilihan informan kajian ditentukan oleh penyelidik berasaskan dua kriteria, iaitu pertubuhan sukarela yang aktif menjalankan kerja sukarela dan informan kajian yang senang dihubungi dalam menetapkan tarikh, masa dan tempat untuk temu bual dijalankan. Penyelidik telah mendapatkan maklumat latar belakang informan kajian seperti bangsa, agama, jantina, umur, etnik, tempoh penglibatan dengan pertubuhan serta pekerjaan informan bagi membantu penyelidik mengetahui maklumat asas. Selain itu penyelidik turut mendapatkan maklumat mengenai pertubuhan seperti tarikh penubuhan, jenis pertubuhan, sebab utama pertubuhan ditubuhkan, matlamat pertubuhan, jaringan pertubuhan, serta jumlah ahli dalam pertubuhan.

Seterusnya penyelidik menggunakan soalan-soalan separa berstruktur yang telah disediakan untuk menjawab objektif kajian. Soalan separa-berstruktur yang digunakan oleh penyelidik semasa sesi temu bual merangkumi beberapa perkara termasuk: 1) latar belakang pertubuhan seperti matlamat dan tujuan pertubuhan; 2) keahlian dan penglibatan ahli dalam aktiviti sukarela pertubuhan; 3) corak dan amalan aktiviti sukarela; 4) peranan dan sumbangan ahli pertubuhan terhadap aktiviti sukarela; 5) pemilihan kerja sukarela dalam pertubuhan; 6) aktiviti ekonomi yang dijalankan bagi menyokong kerja sukarela pertubuhan; 7) faktor-faktor yang menghalang penglibatan dengan kerja sukarela; dan 8) peranan pemimpin dalam konteks kerja sukarela pertubuhan.

Setiap temu bual mengambil masa selama dua hingga tiga jam. Penyelidik membuat rakaman dan turut mencatatkan faktor-faktor penting yang ditekankan mengenai kerja sukarela dalam buku log penyelidik. Proses ini dapat membantu penyelidik mengemukakan soalan yang seterusnya, mendapatkan penjelasan lanjut berkaitan dengan maklum balas yang diberi serta mengesahkan maklum balas tersebut. Ini merupakan satu langkah member checks yang diambil oleh penyelidik untuk tujuan pengukuhan data yang diperolehi (Denzin & Lincoln, 1994).

Data yang diperoleh telah dianalisis dengan menggunakan kaedah *constant comparative* yang disarankan oleh Glaser dan Strauss (1967) dan Corbin dan Strauss (1990). Dalam kaedah ini, pengumpulan dan penganalisan data berjalan serentak. Penyelidik telah memulakan analisis awal data ke atas temu bual yang pertama dijalankan dengan menganalisis serta membina kategori serta tema dan kemudiannya disusuli dengan temu bual yang seterusnya sehinggalah penyelidikan selesai.

Kesemua data yang diperoleh telah ditranskrip secara *verbatim*. Menurut Merriam (2014), data yang telah diperoleh dapat memberi makna kepada penyelidik setelah dianalisis dengan menyusun, memberi kod, mengenal pasti dan mengaitkan kategori dan subkategori serta menulis laporan. Data yang telah dianalisis telah disimpan dalam *Microsoft Word* mengikut kategori dan subkategori dapatan kajian ini. Terdapat enam kategori yang telah dikenal pasti iaitu: khidmat komuniti; altruisma; kecenderungan menderma; amalan nilai murni; perjuangan sejagat; dan pembangunan sendiri.

Limitasi kajian

Sukarelawan dan pertubuhan sukarela yang terlibat dalam kajian ini terdiri daripada pelbagai latar belakang dan pengalaman. Jumlah bagi sampel untuk kajian ini adalah kecil. Walau bagaimanapun, kepelbagaian latar belakang informan dari segi umur, pengalaman, jantina, etnik dan pekerjaan telah memberikan hasil penemuan yang memberangsangkan. Hasil kajian menunjukkan enam profil utama pertubuhan sukarela di Malaysia yang menentukan penglibatan aktif sukarelawan dalam melaksanakan aktiviti dan program mereka. Kajian menggunakan pendekatan fenomenologi ini menggambarkan fenomena semasa dalam aktiviti serta program sukarela yang sedang dilaksanakan. Seterusnya, kajian ini mencadangkan supaya kajian dijalankan terhadap responden yang lebih luas.

KEPUTUSAN KAJIAN

Seramai 16 orang informan kajian yang telah terlibat dalam temu bual fokus berkumpulan untuk kajian ini. Informan kajian terdiri daripada lelaki (25.0%) dan perempuan (75.0%). Majoriti informan adalah berbangsa Melayu (75.0%), Cina (18.75%) dan India (6.25%), manakala informan yang beragama Islam (75.0%), Buddha (18.75%) dan Hindu (6.25%). Umur informan yang terlibat dalam kajian ini adalah 21 tahun hingga 38 tahun dan majoriti informan kajian bekerja (75.0%) dan tidak bekerja (25.0%).

Informan	Jantina	Umur	Etnik	Agama	Pekerjaan	Pengalaman
In.1	Perempuan	28	Melayu	Islam	Bekerja	10 tahun
In.2	Perempuan	30	Melayu	Islam	Bekerja	8 tahun
In.3	Perempuan	32	Melayu	Islam	Bekerja	7 tahun
In.4	Perempuan	38	Melayu	Islam	Bekerja	15 tahun
In.5	Perempuan	22	Melayu	Islam	Bekerja	5 tahun
In.6	Perempuan	24	Cina	Buddha	Bekerja	6 tahun
In. 7a	Lelaki	34	Cina	Buddha	Bekerja	8 tahun
In. 8a	Lelaki	29	Cina	Buddha	Bekerja	5 tahun
In.10	Perempuan	21	Melayu	Islam	Pelajar	5 tahun
In.11	Perempuan	22	Melayu	Islam	Pelajar	5 tahun
In.12	Perempuan	35	Melayu	Islam	Bekerja	15 tahun
In.14	Lelaki	28	Melayu	Islam	Bekerja	8 tahun
In. 15 a	Perempuan	32	Melayu	Islam	Bekerja	6 tahun
In.17	Lelaki	34	India	Hindu	Bekerja	14 tahun
In.18	Perempuan	22	Melayu	Islam	Pelajar	5 tahun
In.19	Perempuan	21	Melayu	Islam	Pelajar	5 tahun

Hasil kajian menunjukkan profil pertubuhan sukarela di Malaysia dibentuk oleh enam teras iaitu khidmat komuniti; altruisma; kecenderungan menderma; amalan nilai murni; perjuangan sejagat; dan pembangunan sendiri.

HASIL KAJIAN

Khidmat komuniti

Informan kajian menjelaskan mereka melibatkan diri dalam kerja sukarela bertujuan untuk berkhidmat serta memberikan bantuan kepada yang memerlukan. Dapatan kajian adalah selari dengan kajian serta usaha yang dijalankan oleh Hurvitz (2013) di Amerika yang berjaya mendidik belia untuk bersama dalam kerja sukarela dengan memberikan khidmat kepada komuniti dari segi pembangunan sumber manusia dan bantuan kewangan. Informan kajian menerangkan bahawa antara matlamat dan tujuan mereka termasuklah memberikan bantuan kepada yang memerlukan dalam pelbagai aspek kehidupan.

Saya tanya balik pada diri saya, saya kena buat sesuatu dan sejak itu saya berazam untuk memberi, macam tadi lah, mungkin tidak banyak, tapi boleh kita membantu sewajarnya kepada yang memerlukan. (In.1)

Selain itu, informan kajian juga berpendapat teras dalam aktiviti sukarela adalah membantu orang lain dalam pelbagai kegiatan sosial. Informan kajian menerangkan:

Jadi saya cari satu benda yang saya boleh buat, bukan untuk saya sahaja, untuk masyarakat. Saya terpanggil, tiba-tiba saya buka website, ternampak pusat aktiviti kanak-kanak Chow Kit. Saya

terfikir saya nak satu kumpulan yang boleh bangunkan anak-anak ini. Saya perlu membantu. Saya mula mencari ahli untuk kumpulan ini dan kami bergerak membantu semenjak 6 tahun yang lalu dalam hal berkaitan dengan pendidikan anak-anak yang terbiar. (In.4)

Bagi saya, motto bagi kelab ini ialah 'berkhidmat', sebelum masuk ke kelab ini kerjaya saya adalah menjual insuran dan memberikan khidmat kepada yang memerlukan. Apabila saya masuk dalam kelab ini saya hanya perlu meneruskan apa yang saya ada untuk membantu komuniti sekeliling saya melalui projek dan program, yang dianjurkan dan menggunakan semua pengalaman yang saya ada... (In. 7a)

Altruisma

Hasil kajian menunjukkan bahawa altruisma merupakan teras motivasi untuk terlibat dalam aktiviti sukarela. Menurut Geiser, Okun, dan Grano (2014) altruisma dapat menentukan tahap keaktifan sukarelawan dalam kerja sukarela. Majoriti informan kajian berpendapat bahawa altruisma adalah faktor penting yang menggalakkan penglibatan mereka dalam program dan kerja sukarela. Sukarelawan yang mempunyai motivasi yang tinggi akan sanggup menggunakan masa, harta dan tenaga bagi menjayakan setiap kerja sukarela.

Saya bermula dengan aktiviti bersama cikgu, Form 2, semasa belajar, cikgu yang mengajar saya. Masa tu umur saya 14 tahun. So, daripada sana saya masuk dalam bidang seni teater. Saya jadi cintakan seni, selepas itu kehidupan saya dah berubah sikit. Dalam jiwa tersemak kehendak untuk menolong orang melalui gerakan teater ni. Saya ajak kawan-kawan berkumpul dan memasyarakatkan seni teater tentang kehidupan kami di pentas. Inilah memotivasikan saya dalam kerja sukarela. Daripada sinilah saya dan ahli sangat aktif mengumpulkan anak muda yang tidak bekerja untuk bersama dengan kami dalam kerja sukarela. (In. 10)

Saya bermula dengan melihat dari jauh iaitu mengikut abang saya yang bertugas sebagai jurukamera untuk mengambil gambar aktiviti sukarelawan dengan gelandangan. Ketabahan sukarelawan ini telah menarik saya untuk terlibat dalam kerja sukarela. Semakin saya aktif dengan kerja sukarela, semakin saya bermotivasi. Sekarang saya juga menjadi sukarelawan sepenuh masa di Yayasan ini. (In. 3)

Saya mula bermotivasi apabila saya berhadapan dengan kumpulan pelajar di tempat saya. Selain menghafal dan menjadi pelajar yang cerdik apa lagi yang kita perlukan? Kerana apabila

habis kelas, saya tanya pelajar persoalan tentang apa yang dekat di hati mereka? Mereka kata ingin berbakti. Saya bawa mereka keluar daripada kelas untuk menemui sekumpulan anak-anak dan ibu tunggal di Kuala Lumpur...pelajar ini berkata inilah yang kami cari. Saya teruskan usaha ini sebagai motivasi kepada diri saya dan kumpulan sukarela ini. (In.4)

Kecenderungan menderma

Kecenderungan menderma dengan memberikan sumbangan merupakan faktor yang utama dalam semua kerja sukarela. Menurut Ellis (2003) sumbangan yang diberikan oleh sukarelawan semasa kerja sukarela dapat menghilangkan beban yang ditanggung oleh penerima tersebut secara fizikal dan mental. Kemusnahan harta benda, hilang keupayaan, gangguan kesihatan dan kesedihan dapat diatasi melalui program dan aktiviti yang diatur oleh sukarelawan. Ini telah dinyatakan oleh informan seperti yang berikut:

Sebenarnya saya seorang doktor perubatan, saya baru terlibat dengan aktiviti sukarela ni tetapi saya mempunyai kekangan masa untuk terlibat dalam semua aktiviti. Saya mampu memberikan sumbangan kewangan dan berharap ianya dapat membantu melalui cara ini untuk saya terlibat dengan program sukarela. Saya juga telah mengwar-warkan aktiviti ini kepada rakan saya melalui persatuan kami... (In. 15a)

Sukarelawan kami bergerak dengan memberikan makanan setiap hari di sebelah petang kepada lebih 100 orang gelandangan di sekitar bandar ini. (In. 14)

Amalan nilai murni

Kerja sukarela juga dipengaruhi oleh amalan nilai murni yang dimiliki oleh sukarelawan. Kajian oleh Brown dan Ferris (2007) mendapati penglibatan dalam kerja sukarela serta aktiviti pembangunan masyarakat dapat meningkatkan modal insan dan modal sosial yang mempunyai kaitan secara langsung dalam amalan nilai murni. Dapatan kajian ini menunjukkan nilai-nilai murni seperti tolong-menolong, belas kasihan, tanggungjawab membantu, dan juga kepuasan turut dijelaskan oleh informan kajian sebagai sebab mereka aktif bersukarela.

Saya perlu menolong orang lain kerana suatu hari nanti orang juga akan menolong saya. Saya juga tidak kisah kalau pada masa hadapan orang tidak membantu saya kerana kerja sukarela ni dapat memberikan kepuasan kepada saya. Of course we serve people is better, is it? (In. 18)

Salah satu sebab saya bersukarela kerana kepuasan. Saya suka berkhidmat kepada masyarakat. Kami telah mula berkhidmat

kepada masyarakat di kawasan ini sekitar tahun 1994. Sekarang dah masuk tahun 2014, sudah hampir 30 tahun. Kami memberikan khidmat kepada masyarakat seperti orang tua, orang istimewa dan orang kurang upaya. (In. 17)

Perjuangan sejagat

Sebahagian besar sukarelawan yang terlibat dalam kajian ini menerangkan mereka memilih untuk bersikap lebih aktif dan agresif untuk perjuangan sejagat dalam menjalankan aktiviti sukarela. Musick dan Wilson (2008) menjelaskan kerja sukarela terbahagi kepada dua aktiviti yang berbeza, iaitu pertama, kerja sukarela yang kekal dan mapan, manakala yang kedua adalah kerja sukarela untuk perjuangan sejagat. Aktiviti perjuangan sejagat termasuklah bergerak dalam mencari dana bantuan, memberikan perkhidmatan profesional seperti kesihatan dan kaunseling serta membantu menyediakan tempat perlindungan. Hasil kajian juga menunjukkan sukarelawan perjuangan sejagat memilih untuk menjalankan kerja sukarela dalam program atau misi bantuan di luar negara.

Kami juga memberikan khidmat kepada pelarian daripada United Nations. Kami membentuk kumpulan yang tertentu serta terlatih dalam semua peringkat umur. Kami mengumpulkan sejumlah wang serta keperluan untuk dibawa bersama. (In. 19)

Kami menghantar sukarelawan ke seluruh dunia dalam misi yang disusun oleh kerajaan dan juga persendirian. Kami menyediakan sukarelawan yang sentiasa bersiap sedia dalam pelbagai keadaan. Mengikut rekod kami, sukarelawan kami telah sampai di India, Turki, Australia, New Zealand, Indonesia, Myanmar dan juga Thailand. (In. 6)

Kami juga mempunyai sukarelawan yang sanggup ke luar negara dalam jangka masa yang agak panjang. Mereka selalunya mengeluarkan duit sendiri untuk menampung keperluan harian. Kumpulan ini akan bergerak memberikan bantuan dan dalam masa yang sama turut mencari dana yang sesuai dengan keperluan penerima di negara yang mereka kunjungi. (In. 4)

Pembangunan sendiri

Pembangunan sendiri merupakan faktor asas dalam menentukan penghayatan sukarelawan dalam kerja sukarela. Dapatan kajian mengukuhkan lagi kajian oleh Finkelstein, Penner dan Brannick (2005) dan Finkelstein dan Brannick (2007) yang mendapati pembangunan sendiri dan identiti sukarelawan menjadi penyebab untuk mereka meluangkan masa dengan kerja sukarela serta jangka masa yang lebih panjang untuk mereka bersama dengan pertubuhan. Selain itu, dapatan kajian juga menyarankan penyerlahan potensi sukarelawan boleh dimantapkan melalui kerja

sukarela (MacNeela & Gannon, 2013). Melalui kerja sukarela, sendiri belia akan menjadi lebih positif kerana perubahan yang berlaku dalam diri sukarelawan termasuk komitmen, kompetensi, kestabilan diri dan keterlibatan dalam kemasyarakatan yang dapat mempengaruhi tingkah laku positif yang membentuk pembangunan diri (Hamzah & Suandi, 2009). Informan kajian menjelaskan:

Masa di sekolah saya masuk kelab alpha, apabila sudah habis sekolah saya teruskan dalam kelab Omega yang dianggotai oleh belia lepasan sekolah sehingga bekerja. Saya terus kekal dalam program ini kerana keperluan untuk diri saya bersukarela dan mendapat latihan yang percuma melalui setiap program yang saya ikuti. Saya belajar untuk menganjurkan program seperti program refugee... (In. 8a).

Kita sebagai manusia, kita ada pengalaman bukan satu hala saja. Macam mana kita punya persekitaran, kita punya kawan-kawan, kita punya saudara. Semua pengalaman ini mendorong saya untuk terlibat dengan kerja sukarela. (In. 12)

Memang kita ada pegangan agama, tapi kita kena tahu kita punya niatlah, intention kita, apa kita nak buat. Dan kita kena kuat. Saya kena bertolak ansur lah. Sebab suami saya bagi aktif dalam kerja sukarela sebab saya dah bawa dia. Saya bawa dia pergi chow kit, saya bawa dia pergi free market, saya bawa dia pergi mana-mana. So, I cakap, this is my job. Ini yang saya buat. Saya bukan nak apa, saya nak berkongsi sebenarnya. (In. 5)

Saya pernah berhadapan dengan sekumpulan anak muda yang bertanya apakah maksud khidmat masyarakat? Saya ambil masa untuk jelaskan kerana khidmat masyarakat yang mereka tahu adalah kerja gotong-royong. Saya betulkan mereka, maksud sukarela ialah memberi tanpa mengira pulangan kepada yang memerlukan. Sehingga kini saya sudah ada 45 orang ahli sukarelawan yang kekal bersama saya dan mereka amat mudah tersentuh hati dan sentiasa bersedia untuk melaksanakan kerja sukarela. (In. 2)

Perbincangan

Artikel berdasarkan kajian kualitatif ini bertujuan untuk menentukan teras pemilihan kerja sukarela ke arah membina profil pertubuhan sukarela di Malaysia yang mempunyai pelbagai matlamat, objektif dan tujuan untuk terlibat dengan aktiviti sukarela. Hasil kajian menunjukkan terdapat enam faktor penyebab utama yang telah menentukan keaktifan dan pemilihan utama aktiviti serta program yang dijalankan oleh sesebuah pertubuhan sukarela di Malaysia, iaitu: khidmat komuniti; altruisma; kecenderungan menderma; amalan nilai murni; perjuangan sejagat dan

pembangunan sendiri yang menentukan peranan pertubuhan sukarela.

Hasil kajian juga telah menyokong ketiga-tiga teori yang dicadangkan iaitu teori peranan, teori ekologi dan teori nilai. Menurut informan kajian, khidmat komuniti adalah peranan yang paling utama dan penting sebagai sebab mereka terlibat dengan aktiviti sukarela. Hal ini dapat dikaitkan dengan teori peranan yang menjelaskan sukarelawan akan menerima pakai semua peranan yang dilaksanakan setiap hari dalam aktiviti sukarela. Peranan mereka dalam kehidupan seharian seperti seorang rakan, ibu atau bapa akan mempengaruhi peranan dan tanggungjawab mereka apabila berhadapan dengan peserta aktiviti serta program sukarela. Begitu juga dengan peranan sukarelawan dalam memegang jawatan seperti guru, jururawat, doktor dan sebagainya. Kesemua pengetahuan dan kemahiran yang ada akan digemblengkan untuk memberikan khidmat kepada masyarakat. Kajian juga mendapati secara tidak langsung hubungan dan jaringan dapat diwujudkan melalui usaha sukarelawan ini bersama dengan agensi pembangunan setempat dalam membangunkan komuniti.

Seterusnya, hasil kajian juga menunjukkan sukarelawan bermotivasi untuk turut serta dalam aktiviti sukarela kerana didesak oleh amalan dan nilai murni yang dimiliki. Dapatan kajian ini sejajar dengan teori nilai oleh Schwartz yang menyatakan kebangkitan diri mempunyai pengaruh positif terhadap tingkah laku prososial berkaitan dengan hal-hal kebajikan yang menyebabkan seseorang individu lebih prihatin dan bersedia untuk membantu orang yang memerlukan. Informan yang terlibat dalam kajian ini terdiri daripada pelbagai latar belakang bangsa dan agama. Mereka telah terdidik dengan agama Islam, Hindu, Buddha atau Kristian yang telah mengajar amalan serta nilai-nilai murni sejak sekian lama. Begitu juga dengan amalan budaya dalam setiap etnik di Malaysia telah berjaya disemai melalui kempen budi bahasa dan amalan nilai murni bagi memperkukuhkan kekuatan peribadi dan jati diri individu. Sejalan dengan objektif serta matlamat bagi kebanyakan pertubuhan sukarela di Malaysia yang berteraskan khidmat komuniti dalam pelbagai bentuk perkhidmatan, amalan nilai murni amat diperlukan.

Profil pertubuhan sukarela sangat penting bagi memastikan khidmat sukarela dapat diaplikasikan kepada penerima yang memerlukan dalam masa, tempat serta sumber yang tepat. Maklumat terkini mengenai profil pertubuhan sukarela merupakan satu keperluan yang dapat memenuhi arah aliran kesukarelawanan kontemporari yang semakin berkembang di Malaysia. Hasil kajian ini boleh dijadikan sebagai maklumat asas untuk sukarelawan dan sebagai data kepada pertubuhan dan agensi sukarela di Malaysia.

RUJUKAN

- Azizan Bahari. 2013. *Bekerja dengan komuniti*. Kangar: Pustaka Qarya.
- Belansky, Elaine S., and Ann K. Boggiano. 1994. Predicting helping behaviors: The role of gender and instrumental/expressive self-schemata. *Sex Roles* 30, no. 9-10: 647-661.

- Briggs, Elten, Mark Peterson, and Gary Gregory. 2010. Toward a better understanding of volunteering for nonprofit organizations: explaining volunteers' pro-social attitudes. *Journal of Macromarketing* 30, no. 1: 61-76.
- Bronfenbrenner, Urie. 1979. *The ecology of human development: Experiments by design and nature*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, Urie. 1989. Ecological systems theory. In R. Vasta (Eds), *Six theories of child development: Revised formulations and current issues*. 187-250. Greenwich: JAI Press.
- Brown, Eleanor, and James M. Ferris. 2007. Social capital and philanthropy: An analysis of the impact of social capital on individual giving and volunteering. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 36, no. 1: 85-99.
- Corbin, Juliet M., and Anselm Strauss. 1990. Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative sociology* 13, no. 1: 3-21.
- Creswell, John W. 1998. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage.
- Denzin, N. K. 1994. Introduction: Entering the field of qualitative research. In N. K. Denzin & YS Lincoln, (Eds.). *Handbook of qualitative research* (pp. 1-17).
- Douglas, Stephen A. 1972. Voluntary associational structure in Malaysia: Some implications for political participation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 1, no. 1: 24-37.
- Eagly, Alice H., and Maureen Crowley. 1986. Gender and helping behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature." *Psychological bulletin* 100, no. 3: 283.
- Ellis, Claire. 2003. Participatory environmental research in tourism: A global view. *Tourism Recreation Research* 28, no. 3: 45-55.
- Finkelstein, Marcia A., Louis A. Penner, and Michael T. Brannick. 2005. Motive, role identity, and prosocial personality as predictors of volunteer activity. *Social Behavior and Personality: An International Journal* 33, no. 4: 403-418.
- Finkelstein, Marcia A., and Michael T. Brannick. 2007. Applying theories of institutional helping to informal volunteering: Motives, role identity, and prosocial personality." *Social Behavior and Personality: An International Journal* 35, no. 1: 101-114.
- Geiser, Christian, Morris A. Okun, and Caterina Grano. 2014. Who is motivated to volunteer? A latent profile analysis linking volunteer motivation to frequency of volunteering." *Psychological Test and Assessment Modeling* 56, no. 1: 3-24.
- George, Jennifer M. 1990. Personality, affect, and behavior in groups." *Journal of Applied Psychology* 75, no. 2: 107.

- Glaser, Barney G., and Anselm L. Strauss. 1967. *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Greenfield, Emily A., and Nadine F. Marks. 2004. Formal volunteering as a protective factor for older adults' psychological well-being. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences* 59, no. 5: 258-264.
- Hamzah, Siti Raba'ah, and Turiman Suandi. 2009. Youth leaders as change agents in sustaining youth organisations: a case study of Malaysia." *Commonwealth Youth and Development* 7, no. 1: 18-27.
- Hurvitz, Lori A. 2013. Building a culture of student philanthropy. In Drezner, N. (Ed.), *Expanding the donor base in higher education*. New York: Routledge.
- Hussain Mohamed. 1986. *Gerakan Belia di Malaysia*. Shah Alam: Gateway Publishing House.
- Maslow, Abraham H. 1970. New introduction: Religions, values, and peak-experiences. *Journal of Transpersonal Psychology* 2, no. 2: 83-90.
- MacNeela, P., & Gannon, N. 2014. Process and positive development: An interpretative phenomenological analysis of university student volunteering. *Journal of Adolescent Research*, 29 no. 3: 407-436. doi:10.1177/0743558413510968.
- Merriam, Sharan B. 2014. *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Musick, Marc A., and John Wilson. 2007. *Volunteers: A social profile*. Indiana University Press.
- Parsons, Talcott. 1942. Some sociological aspects of the fascist movements. *Social Forces*. 21: 138.
- Reed, Paul B., and Kevin Selbee. 2000. *The Influence of Early Life Experiences on Civic Behaviours*. Ottawa: Statistics Canada, Draft Research Report prepared by the Nonprofit Sector Knowledge Base Project. <http://www3.carleton.ca/casr/McGill.pdf>.
- Schwartz, Shalom H. 2012. An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture* 2, no. 1: 11.
- Suandi, Turiman, Siti Raba'ah Hamzah, and Ismi Arif Ismail. "ATINER's Conference Paper Series SOS2014-1244."

Profil Penulis:

Siti Raba'ah Hamzah,

*Jabatan Pemajuan Profesional & Pendidikan Lanjutan
Universiti Putra Malaysia
sitirabaahhamzah@gmail.com*

Turiman Suandi, PhD.

*Jabatan Pemajuan Profesional & Pendidikan Lanjutan
Universiti Putra Malaysia
turiman55@gmail.com*

Azimi Hamzah, PhD.

*Jabatan Pemajuan Profesional & Pendidikan Lanjutan
Universiti Putra Malaysia
azimi49@gmail.com*